

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ З ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ ОФІЦЕРА-ПРИКОРДОННИКА

У статті подано результати емпіричного дослідження у частині з'ясування взаємозв'язку мотиваційного комплексу з індивідуально-психологічними властивостями офіцера-прикордонника. Доведено, що успішність подолання ситуацій бар'єру залежить від позитивної самооцінки самого офіцера, від ступеня оцінки ним своєї компетентності. Офіцери, які мають менший ступінь прояву бар'єростійкої поведінки, неадекватно сприймають важкі ситуації і, як наслідок, відчувають сильні негативні почуття, що надалі веде до зростання напруження, супроводжується емоційним порушенням, що перешикоджають раціональним процесам мислення і вибору стратегій виходу з важких ситуацій.

Ключові слова: мотиваційний комплекс, індивідуально-психологічні властивості, офіцер-прикордонник.

В статті представлені результати емпіричного дослідження в частині установлення взаємозв'язку мотиваційного комплексу з індивідуально-психологічними властивостями офіцера-пограничника. Доказано, що успішність подолання ситуацій бар'єра залежить від позитивної самооцінки самого офіцера, від ступеня оцінки ним своєї компетентності. Офіцери, які мають меншу ступінь проявлення бар'єроустойчивого поведіння, неадекватно сприймають важкі ситуації і, як наслідок, відчувають сильні негативні почуття, що в подальшому веде до зростання напруженості, супроводжується емоційними порушеннями, які перешкоджають раціональним процесам мислення і вибору стратегій виходу з важких ситуацій.

Ключевые слова: мотивационный комплекс, индивидуально-психологические свойства, офицер-пограничник.

Вступ. Однією з індивідуально-психологічних властивостей, що впливає на мотивацію і поведінку офіцера при подоланні проблемних ситуацій - це позитивна самооцінка або усвідомленість своїх власних якостей, здібностей і можливостей [1-2 та ін.]. Важливим компонентом самооцінки є самоповага, тобто ступінь, з якої офіцер розглядає себе компетентним, здатним до вирішення поставлених завдань [3 та ін.]. Самоповага часто вимірюється ступенем, з яким офіцер як особистість схвалює різні оцінки твердження щодо себе. Офіцери з високою самоповагою - ті, які підкреслюють та акцентують свої здібності, сильні сторони і позитивні якості. З низькою самоповагою звертають, насамперед, увагу і надають значення своїм недолікам, слабким сторонам і поганим якостям.

Мета статті - ознайомлення з результатами емпіричного дослідження у частині з'ясування взаємозв'язку мотиваційного комплексу з індивідуально-психологічними властивостями офіцера-прикордонника.

Результати дослідження. Наше припущення полягає у тому, що успішність подолання ситуацій бар'єру буде багато у чому залежати від позитивної самооцінки самого офіцера, від ступеня оцінки ним своєї компетентності. Опираючись на це припущення нами було здійснено

кореляційний аналіз між показниками самооцінки та усіх емоційно нестабільних індивідуально-психологічних властивостей офіцера за допомогою коефіцієнта Пірсона. Результати кореляційного аналізу відображають відсутність значущих кореляційних зв'язків самоповаги із гнучкістю поведінки та з врівноваженістю у групах офіцерів зі службовим стажем 2-5 років. Позитивний зв'язок гнучкості поведінки і самоповаги у групах офіцерів зі службовим стажем 10-15 років ($r=0,24$, $p<0,05$) і 20-25 років ($r=0,24$, $p<0,05$) відображає позитивний вплив рівня самоповаги на здатність швидко та адекватно реагувати на ситуацію, що змінюється. Результати кореляційного аналізу, здійсненого усередині вибірки офіцерів зі службовим стажем роботи 5-10 років, відображають відсутність значущих кореляційних зв'язків між показниками самоповаги і проявів бар'єростійкості.

Позитивний зв'язок самоповаги та врівноваженості значущий у групі офіцерів зі службовим стажем до 2 ($r=0,44$), 10-15 ($r=0,43$), 15-20 ($r=0,41$), 20-25 ($r=0,40$) років. Негативний зв'язок між показниками самоповаги та емоційної лабільності ($r=-0,37$, $r=-0,36$) і невротичності ($r=-0,42$, $r=-0,35$), депресивності ($r=-0,37$, $r=-0,33$) і дратівливості ($r=-0,32$, $r=-0,34$) у групі офіцерів з 20-25 і понад 25-річним

службовим стажем підтверджує позитивний вплив самоповаги офіцера-прикордонника на його бар'єростійкість і відображає позитивний вплив самоповаги на стабільність емоційного стану офіцерів зі службовим стажем 20-25 років і вище.

Отриманий результат свідчить про включеність цих офіцерів в процес подолання ними бар'єрів. Наявність значущих зв'язків між показниками самоповаги та усіх проявів бар'єростійкої поведінки також свідчить про великий вплив здатності цінувати свої достоїнства, поважати себе, на бар'єростійкість офіцерів зі службовим стажем 20-25 років, а також їхніх колег зі службовим стажем понад 25 років, що відображається у таких коефіцієнтах кореляції у групі офіцерів з 20-25-річним службовим досвідом: $r=0,24$ ($p<0,05$) - прямий зв'язок із гнучкістю поведінки; $r=0,40$ ($p<0,01$) - прямий зв'язок з врівноваженістю самоповаги офіцерів; $r=-0,42$ ($p<0,01$) - негативна залежність між показниками невротичності і самоповаги, $r=-0,37$ ($p<0,01$) - негативна залежність між показниками депресивності і самоповаги; $r=-0,32$ ($p<0,01$) - зворотно пропорційна залежність між показниками дратівливості і самоповаги офіцерів з 20-25-річним службовим стажем.

У групі офіцерів зі службовим стажем понад 25 років: $r=-0,36$ при $p<0,01$ - негативна залежність емоційної лабільності і самоповаги; $r=-0,35$ при $p<0,01$ - зворотно пропорційна залежність самоповаги і невротичності, $r=-0,33$ при $p<0,01$ - зворотно пропорційна залежність самоповаги і депресивності; $r=-0,34$ при $p<0,01$ - негативна залежність дратівливості і самоповаги. Позитивний вплив ступеня позитивної самооцінки на бар'єростійкість офіцерів з більшим службовим стажем (20-25 і вище) вказує на те, що з підвищенням самоповаги зменшується прояв невротичності, депресивності, дратівливості та емоційної нестійкості. Ці дані свідчать про провідну роль позитивної самооцінки у регуляції та успішності професійної діяльності у офіцерів з більшим службовим стажем.

Результати дослідження рівня позитивної самооцінки офіцерів-прикордонників показали високий рівень здатності цінувати свої достоїнства, позитивні властивості характеру, поважати себе за них у групах офіцерів зі службовим стажем: до 2 років порівняно з їх колегами зі

службовим стажем 2-20 і понад 25 років; 20-25 років порівняно з офіцерами зі службовим стажем 2-20 і понад 25 років; 2-5 років порівняно з офіцерами зі службовим стажем 10-15, 15-20, понад 25 років; 5-10 років порівняно з офіцерами, службовий стаж яких сягнув 10-20 і понад 25 років. Низькі показники самооцінки порівняно з іншими відзначаються у групах офіцерів зі службовим стажем 10-15 років, 15-20 років і понад 25 років. Отже, за показниками за шкалою самоповаги спостерігаються суттєві розбіжності у групах, як і розбіжності у залежності рівня емоційного стану офіцерів від власного ставлення до себе. Позитивний кореляційний зв'язок простежується у нашому дослідженні між показниками самоповаги і внутрішнього локусу контролю у групах зі стажем 15-20 і 20-25 років ($r=0,31$ $p<0,01$) і у групі офіцерів зі стажем понад 25 років - $r=0,36$. Зв'язок інтернальності у сфері досягнень із самоповагою простежується у групі офіцерів зі службовим стажем 10-15 років ($r=0,39$), 15-20 років ($r=0,27$), 20-25 років ($r=0,29$) (при $p<0,05$).

Результати проведеної першої частини експерименту дозволили виявити ступінь прояву бар'єростійкості офіцерів різних стажових груп за такими параметрами: інтервальний локус контролю як показник здатності особистості до конструктивного вирішення психологічних труднощів; гнучкість поведінки як ступінь усвідомленості емоційної поведінки, спрямованої на подолання бар'єрів, при високому рівні кореляції з інтернальністю; врівноваженість, що відображає стійкість до стресу, де високі показники свідчать про великий ступінь захищеності до впливу стрес-чинників звичайних життєвих ситуацій; емоційна лабільність як показник низького ступеня емоційної стійкості у важких ситуаціях; невротичність, що збільшує труднощі знаходження виходу зі скрутних станів і підвищену заклопотаність людини власними переживаннями; дратівливість як показник нестійкого емоційного стану зі схильністю до афективного реагування; показник за шкалою реактивної агресивності, що відображає схильність до фрустраційних станів, у результаті яких і проявляється агресивність; спонтанна агресивність як показник підвищеного рівня психопатизації, що створює передумови для імпульсивної поведінки.

Експериментальні дані, отримані у результаті порівняльного аналізу за виділеними показниками, свідчать про низький ступінь прояву бар'єростійкої поведінки у групах офіцерів з 10-15, 15-20, 2-5-річним службовим стажем. Високий рівень емоційної лабільності, емоційно нестійкої поведінки, відзначений у цих групах офіцерів, відображає часту схильність до напружених емоційних станів і низьку здатність справлятися з ними офіцерів з 2-5, 10-15 і 15-20-річним службовим стажем. Високий рівень дратівливості як показник нестійкості емоційного стану відзначається у офіцерів, хто має 2-5, 5-10 і 10-15 років службового стажу. Підвищена невротичність і депресивність відзначена у групах офіцерів зі службовим стажем 10-15 і понад 25 років, а це збільшує труднощі знаходження виходу зі скрутних станів і підвищує заклопотаність цих офіцерів власними переживаннями.

Експериментально встановлено низький ступінь прояву реактивної і спонтанної агресивності у офіцерів зі службовим стажем 20-25 і понад 25 років, а, отже, ці групи офіцерів краще вміють регулювати свою поведінку. Наявність позитивного кореляційного зв'язку між показниками реактивної агресивності і проявів бар'єру (дратівливість, невротичність, емоційною лабільністю) свідчить про високу схильність до фрустраційних станів офіцерів з 2-5 і 10-15-річним службовим стажем. Найнижчий показник середнього арифметического за шкалою врівноваженості мають офіцери зі службовим стажем 10-15 років. Ця група офіцерів має більш високі показники вираженості невротичності, дратівливості, емоційної лабільності і депресивності порівняно з іншими групами, причому різниця є великою порівняно з їхніми молодими колегами. Таким чином, за результатами проведеної першої частини експерименту виділися дві основні групи офіцерів - 10-15 і 20-25 років службового стажу, що показали полярні результати ступеня прояву бар'єростійкості за розглянутими параметрами.

Експериментальні дані свідчать про те, що по локалізації суб'єктивного контролю у невдачах офіцерам, що прослужили у ДПСУ 10-15 років, властива більш висока виразність інтернальності порівняно з їхніми колегами, у кого службовий стаж складає 20-25 років, що відображає їхню більшу схильність пов'язувати причини своїх

професійних невдач із власними діями, але усе ж таки рівень локусу контролю є на рівні статистичної норми. Більш низькі показники за шкалою реактивної агресивності у офіцерів зі службовим стажем 20-25 років порівняно з тими, хто має вислугу 10-15 років, підтверджують факт їхньої меншої схильності до фрустраційних станів, у результаті яких і проявляється агресивність. Офіцери зі службовим стажем 10-15 років більше піддані фрустраційним станам і погано вміють справлятися з ними. Це положення підтверджується наявністю позитивного кореляційного зв'язку у вибірці офіцерів зі службовим стажем 10-15 років між показниками реактивної агресивності і дратівливості ($r=0,41$, $p<0,01$), реактивної агресивності і невротичності ($r=0,27$, $p<0,05$), реактивної агресивності та емоційної лабільності ($r=0,45$, $p<0,01$), реактивної агресивності і депресивності ($r=0,26$, $p<0,05$). Відсутність кореляційного зв'язку між показниками реактивної агресивності і дратівливості у вибірці офіцерів з 20-25 роками вислуги не дає точного результату про ступінь розвитку соціально-психологічної терпимості офіцерів цієї групи. Ступінь спонтанної агресивності вище у офіцерів зі службовим стажем 10-15 років ($t=5,9$ при $p<0,001$), що свідчить про наявність більш агресивних способів поведінки у цій групі.

Дані порівняльного аналізу рівня емоційної лабільності показали, що офіцери зі службовим стажем 10-15 років мають високий рівень емоційної лабільності порівняно зі своїми колегами, стаж яких складає 20-25 років ($t=5$ при $p<0,001$), а отже, мають частіше інших нестійкість емоційного стану, що проявляється у частих коливаннях настрою, підвищеній збудливості, недостатній саморегуляції, вони гірше вміють володіти собою. При аналізі взаємин гнучкості поведінки з локусом контролю у порівнюваних групах відсутня значуща позитивна кореляційна залежність. У той же час у групах офіцерів спостерігаються різноманітні значимі кореляційні зв'язки між показниками депресивності та інтернальності виробничої - у офіцерів з 10-15-річним службовим стажем $r=-0,28$, стажем 20-30 років $r=-0,29$ при $p<0,05$, у групі офіцерів зі службовим стажем 10-15 років роботи негативний кореляційний зв'язок загальної інтернальності з депресивністю $r=-0,43$ при $p<0,05$ і позитивний зв'язок інтернальності

досягнень із депресивністю $r=0,28$ при $p<0,05$.

Негативний зв'язок відзначається у групі офіцерів зі службовим стажем 20-25 років між показниками врівноваженості ($r=-0,28$ при $p<0,05$) і інтернальності у невдачах, невротичності ($r=-0,28$ при $p<0,05$) і депресивності ($r=-0,39$ при $p<0,01$) та інтернальності у досягненнях, невротичності ($r=-0,29$ при $p<0,05$), депресивності ($r=-0,44$ при $p<0,01$), дратівливості ($r=-0,24$ при $p<0,05$) і загальної інтернальності. У групі офіцерів з 10-15-річним стажем служби у ДПСУ негативний кореляційний зв'язок замічено між показниками інтернальності у виробничій сфері і емоційної лабільності ($r=-0,32$ при $p<0,05$), депресивності ($r=-0,28$ при $p<0,05$) і дратівливості ($r=-0,26$ при $p<0,05$); загальної інтернальності та емоційної лабільності ($r=-0,32$ при $p<0,05$), дратівливості ($r=-0,34$ при $p<0,05$); інтернальності у досягненнях та емоційної лабільності ($r=-0,37$ при $p<0,05$) і дратівливості ($r=-0,39$ при $p<0,05$); інтернальності у невдачах та емоційної лабільності ($r=-0,29$ при $p<0,05$).

Ступінь здатності приймати своє роздратування, гнів та агресивність як природний прояв людської природи в офіцерів порівнюваних груп є однаковим. Відсутність кореляційного зв'язку зі шкалою інтернальності і рівнем прийняття агресивності не дозволяє визначити наявність тенденції до усвідомлення бар'єру та адекватного до нього ставлення у порівнюваних групах. У групі офіцерів з 20-25-річним службовим стажем замічено позитивний кореляційний зв'язок рівня прийняття агресивності з врівноваженістю ($r=0,34$ при $p<0,01$), а також негативний зв'язок з невротичністю ($r=-0,42$ при $p<0,01$), депресивністю ($r=-0,27$ при $p<0,05$), дратівливістю ($r=-0,26$ при $p<0,05$), емоційною лабільністю ($r=-0,25$ при $p<0,01$).

Результати дослідження рівня позитивної самооцінки офіцерів показали високий рівень здатності цінувати свої достоїнства, позитивні властивості характеру, поважати себе за них у групі офіцерів з 20-25-річним стажем служби порівняно з їхніми колегами, які мають службовий стаж 10-15 років ($t= 5,3$ при $p<0,01$). Результати кореляційного аналізу, проведеного усередині вибірки офіцерів порівнюваних груп відображають наявність значущих кореляційних зв'язків між показниками

позитивної самооцінки і проявів бар'єростійкої поведінки. Негативний зв'язок показників самоповаги та емоційною лабільністю ($r=-0,37$ при $p<0,01$) відображає позитивний вплив самоповаги на стабільність емоційного стану офіцерів зі стажем служби 20-25 років.

Отриманий результат свідчить про включеність цих офіцерів в процес подолання ними бар'єрів. Наявність значущих зв'язків між показниками позитивної самооцінки та усіх проявів бар'єростійкої поведінки свідчить про великий вплив здатності цінувати свої достоїнства, поважати себе, на ступінь бар'єростійкості офіцерів зі службовим стажем 20-25 років, що відображається у таких коефіцієнтах кореляції у групі офіцерів з 20-25-річним стажем: $r=0,24$ ($p<0,05$) - прямий зв'язок із показниками гнучкості поведінки; $r=0,40$ ($p<0,01$) - прямий зв'язок з показниками врівноваженості та позитивної самооцінки офіцерів; $r=-0,42$ ($p<0,01$) - негативна залежність між показниками невротичності і самоповаги, $r=-0,37$ ($p<0,01$) - негативна залежність між показниками депресивності і самоповаги; $r=-0,32$ ($p<0,01$) - зворотно пропорційна залежність між показниками дратівливості і самоповаги офіцерів з 20-25-річним службовим стажем. У групі офіцерів зі службовим стажем 10-15 років встановлено позитивну кореляційну залежність показників рівня самоповаги і гнучкості поведінки ($r=0,24$, $p<0,01$), врівноваженості ($r=0,43$, $p<0,01$), інтернальності у досягненнях ($r=0,39$, $p<0,01$) і негативна залежність між показниками самоповаги і депресивності ($r=-0,38$ при $p<0,01$). Високий рівень позитивної самооцінки офіцерів зі службовим стажем 20-25 років підвищує ступінь емоційної стійкості, адекватного усвідомлення своєї поведінки і збільшує здатність цієї групи офіцерів до конструктивного вирішення ситуацій психологічного бар'єру.

Черговим етапом дослідження стало підтвердження гіпотези про те, що офіцери, які мають менший ступінь прояву бар'єростійкої поведінки, неадекватно сприймають важкі ситуації і, як наслідок, відчувають сильні негативні почуття, що надалі веде до зростання напруження, супроводжується емоційним порушенням, що перешкоджають раціональним процесам мислення і вибору стратегій подальшого виходу з важких ситуацій. Виявити різницю

у сприйнятті важких ситуацій і розбіжності у способах виходу з них у групах офіцерів більше і менше бар'єростійких покликана запропонована і спеціально розроблена у дослідженні методика.

Офіцерам пропонувалося описати свої дії і почуття у 35 фрустраційних ситуаціях, розділених на 5 блоків по 7 ситуацій, що виникають у взаємодії офіцера з: керівництвом; колегами; батьками; підлеглими та членами родини. Обробка результатів здійснювалася з використанням методики частотного аналізу, відповідно до якого у двох порівнюваних групах були виділені дві форми емоційних станів офіцерів, типових для їхньої професійної діяльності у ситуаціях бар'єру: активна і пасивна. В процесі проведення 2 частини експерименту були визначені розбіжності у реакціях на запропоновані важкі ситуації та у виборі стратегій з подолання психологічного бар'єру у групах офіцерів з низким (10-15 років службового стажу) і високим (20-25 років службового стажу) ступенем бар'єростійкості.

Проведене дослідження показало перевагу екстрапунітивних реакцій з фіксацією на самозахисті (72%) у групі офіцерів зі службовим стажем 10-15 років. У відповідях цієї групи офіцерів частіше зустрічаються обвинувачення, докори, сарказм. У відповідях офіцерів з 20-25-річним службовим стажем переважають інтропунітивні типи реакцій з фіксацією на задоволення потреб (63%); виявлена також спрямованість на самостійне вирішення проблемної ситуації. Частота переваги оцінки ЕД (тип реакції з фіксацією на самозахисті) свідчить про слабкість, уразливість офіцерів з 10-15-річним службовим стажем (53% відповідей усередині вибірки). Реакції цих офіцерів у ситуаціях психологічного бар'єру зосереджені на захисті свого Я при пред'явленні підвищених вимог до навколишніх. Перевага оцінок NP у групі офіцерів з 20-25-річним службовим стажем свідчить про адекватне реагування у ситуаціях бар'єру. Офіцери зі службовим стажем 10-15 років у 3 рази частіше, ніж їхні колеги з 20-25-річним службовим стажем заперечують свою провину за скоєний вчинок.

На другому місці за частотою відповідей, що зустрічаються у групі офіцерів зі службовим стажем 10-15 років - інтропунітивні реакції (36%). Ця група

офіцерів визнає свою провину, заперечує свою відповідальність, «кличучи на допомогу» пом'якшувальні обставини. Екстрапунітивні реакції переважають в усіх виділених блоках в офіцерів зі службовим стажем 10-15 років і зустрічаються у блоках, пов'язаних з колегами і підлеглими у групі офіцерів з 20-25-річним стажем служби, але у типах NP. Інтропунітивні реакції переважають у відповідях офіцерів з 20-25-річним стажем служби у блоках, пов'язаних з підлеглими (тип NP), колегами (ОД), батьками (тип NP), керівництвом та з власною родиною (типи NP, ЕД).

У результаті обробки матеріалів другого етапу обстеження офіцерів за цією методикою було виділено 76 типових емоційних станів, характерних для офіцерів-прикордонників у ситуаціях бар'єру. Експериментально замічено перевагу у групі офіцерів зі службовим стажем 10-15 років емоційних станів, що мають активно негативну форму. Серед них виділено за частотою зустрічаємості: роздратування (80%), збурювання (72%), гнів (77,5%), злість (69%), обурення (67%), невдоволення (67%), нетерпіння (61%), незгода (90%), страх (76%), образа (65%).

Таким чином, проведене дослідження дозволило виявити розбіжності у сприйнятті важких ситуацій і у способах виходу з них у групах офіцерів різного ступеня прояву бар'єростійкої поведінки. Отримані результати свідчать про те, що офіцери з виявленим низьким ступенем бар'єростійкої поведінки неадекватно сприймають ситуації бар'єру. У їхній поведінці переважають екстрапунітивні реакції з фіксацією на самозахисті, що проявляються у формі осуди зовнішньої причини та обвинувачення інших. У важких ситуаціях емоційний стан офіцерів цієї групи проявляється найчастіше як наступальний, обвинувачувальний щодо інших, активна або навіть агресивна поведінка, яка супроводжується ворожими висловленнями.

На відміну від них офіцери, які продемонстрували ступінь бар'єростійкої поведінки, вищий із усієї вибірки, у ситуаціях бар'єру частіше проявляють інтропунітивні типи реакцій з фіксацією на задоволення потреб і налаштовані на самостійне розв'язання проблеми, а, отже, здатність цієї групи офіцерів до конструктивного вирішення ситуацій психологічного бар'єру є вищою, ніж у першій групі. В умовах бар'єру

офіцери з низьким ступенем прояву бар'єростійкої поведінки частіше відчують негативно забарвлені емоційні стани, ніж їхні колеги з порівнюваної групи. Ситуація бар'єру сприймається як подія, спрямована проти них, як погроза особистому благополуччю.

За результатами апробування програми занять, що передбачає моделювання службових ситуацій, що допомагають осмислити помилки, що найбільш часто зустрічаються у офіцерів при подоланні бар'єрів у професійній діяльності, констатуємо, що в ЕГ відзначається самостійне продовження роботи членів цієї групи над розвитком у себе вмінь актуалізувати і підтримувати необхідні під час професійної діяльності позитивно забарвлені емоційні, вольові, інтелектуальні стани. Вони вважають необхідними і певні поведінкові прояви: вміння вислухати, вміння аналізувати, звичку доводити справу до її логічного завершення. У ситуації бар'єру офіцери ЕГ адекватно сприймають важкі події, аналізують їх, контролюють власний стан, беруть на себе відповідальність за вирішення ситуації.

Висновки. Отже, у ситуаціях бар'єру офіцери, з якими була проведена систематична робота з розвитку бар'єростійкої поведінки, адекватно сприймають важкі події, аналізують їх, контролюють свій власний стан, беруть на себе відповідальність за вирішення ситуації, тобто у них вище бар'єростійкість і більше можливостей щодо підвищення професійної діяльності; отже, ефективність професійної діяльності офіцерів-прикордонників залежить від систематичності проведення запропонованого комплексу заходів.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми професійної бар'єростійкості офіцерів-прикордонників. Більшої уваги, на наш погляд, потребує вивчення особливостей прояву психологічних бар'єрів в офіцерів з різними когнітивними стилями особистості, підготовка офіцерів до здійснення колективно-розподільної діяльності з елементами психотренінгу. Представляє інтерес і дослідження гендерного аспекту зазначеної проблеми.

Література

1. Алексеев, А. О. Психологичні особливості стилів професійної діяльності офіцерів-прикордонників : дис... канд. психол. наук : 19.00.09 / Алексеев Анатолий Александрович; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2012. – 171 с.
2. Демський, В. В. Психологичні особливості розвитку професійної рефлексії офіцерів-прикордонників : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09 / Демський Валентин Володимирович; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2009. – 157 с.
3. Софьина, В. Н., Банникова, Д. Я. Аутопсихологическая и акмеологическая компетентности личности / В.Н. Софьина, Д.Я. Банникова // Акмеология. Научно-практический журнал. по материалам секции «Акмеология» V Съезда Российского психологического общества. Специальный выпуск. – 2012. – С.96-98.

Oleshko D. A., adjunct

ON THE RESULTS OF THE RESEARCH OF INTERACTION OF MOTIVATIONAL COMPLEX WITH INDIVIDUAL PSYCHOLOGICAL PROPERTIES OF THE BORDER GUARD'S OFFICER

The article presents the results of empirical investigation in terms of clarifying the relationship motivational complex with individual psychological properties of an officer of the border guard. It is proved that the success of overcoming situations barrier depends on the positive self-assessment of the officer; from the degree evaluation them of their competence. Officers who have a lesser degree of manifestation of the behavior, which resistant to barriers, inadequately process the heavy situation and, as a consequence, have strong negative the feeling, which further leads to an increase in tension, accompanied by emotional disturbances, impeding the rational processes of thinking and strategies of out of difficult situations. Thus, the conducted research allowed to reveal differences in the perception of difficult situations and how to get out of them in groups of officers of different degree of manifestation of the behavior, which resistant to barriers.

Key words: motivation complex, individual psychological properties, officer-guard.